Otto Deden (1925-2025)

door Peter Dillingh voor Kerk op Dordt

Otto Deden aan het orgel van de Antoniuskerk, 1972
Foto: Leo de Lange

Toonkunstenaar met een missie

In het Dordtse muziekleven neemt Otto Deden een markante plaats in. In 1950 werd hij benoemd tot directeur-organist van de Antoniuskerk, een functie die hij veertig jaar zou bekleden. Daarnaast was hij dirigent van verschillende koren, onder andere van het Gereformeerd Kerkkoor en de Dordtse Cantorij. Ook als componist timmerde hij aan de weg.

Otto Deden werd geboren in Amsterdam op 19 november 1925. In de eerste jaren van de lagere school kwam zijn liefde voor muziek al tot uiting. Piet Visser (1898-1976), zijn onderwijzer in de derde klas, was organist van o.a. de parochiekerk van de Martelaren van Gorcum. Zo zat Otto Deden al achter het orgel toen hij nog geen tien was.

Studie

Na de oorlog ging hij naar de R.K. Kerkmuziekschool in Utrecht, die onder leiding stond van pater Caecilianus Huijgens. Het was een driejarige opleiding waar jongemannen werden voorbereid op de praktijk van de kerkmuziek in Nederlandse parochies. De studenten woonden intern in de gebouwen aan de Plompetorengracht. De school was vergelijkbaar met een kloostergemeenschap. Dagelijks werd er in de kapel ’s ochtends de mis gevierd en ’s avonds de vespers. Otto Deden kreeg er les van onder anderen Hendrik Andriessen. In 1948 studeerde hij af.

Als dienstplichtig militair werd hij uitgezonden naar Nederlands-Indië, waar hij directeur-organist was aan de kathedraal in Bandoeng.

Na zijn terugkeer in Nederland zette hij zijn muziekstudie voort aan het conservatorium in Rotterdam. Met ingang van 1 november 1950 werd Otto Deden benoemd tot directeur-organist van de Antoniuskerk, mede op voorspraak van pater Huijgens. In een interview met Aad Vos voor *De Dordtenaar* vertelde hij in 1960: “Verscholen achter de pilaren van het grote kerkgebouw van de St. Antoniusparochie verkende mijn oriënterende geest het stedelijk kerkmuziekleven.”

Dirigent
Otto Deden leidde niet alleen de Schola Cantorum van de Antoniuskerk, maar ook het R.K. Gemengd Koor, het gemengd koor ‘Excelsior’ in ’s-Gravendeel, de Mannenzangvereniging Caecilia en het Postaal Mannenkoor. Van dertien koren was hij in de loop der jaren dirigent.

In *De Dordtenaar* van 27 februari 1957 zei hij daarover: “De samenwerking met de leden van de koren onder mijn directie is bijzonder goed. Hoewel ik bij de repetities misschien een beetje revolutionair te werk ga (dit spruit voort uit de lessen die ik van moderne Nederlandse componisten heb ontvangen) heeft men mijn leiding immer aanvaard. Het heeft in de vijf jaar dat ik hier woon, reeds enkele vruchten afgeworpen. Daarom vind ik het werk in Dordt zeer prettig.”

Componist
Voor het 40-jarig priesterjubileum van pastoor A. de Wildt componeerde Otto Deden in 1952 de ‘Missa in honorem sancti Antonii’. Die kreeg een lovende recensie van pater Huijgens in het *Sint Gregoriusblad*: “Het geheel is smaakvol gezet, fris van klank en doorzichtig en gaat de krachten van middelmatige koren, mits beschikkende over goede tenoren, niet te boven. De delen der mis ademen onderling een grote eenheid van stijl, harmonie en bewerking. Een dankbare compositie, die verwachtingen wekt voor de toekomst.”

Otto Deden zou nog dertig missen componeren. Zijn werklijst omvat meer dan 150 composities, niet alleen voor kerkelijk gebruik maar ook profane werken. Aad Vos karakteriseerde hem in 1960: “Zijn stijl is gematigd-modern en sluit aan op de laatromantische Franse school (Fauré, Debussy en Honegger). Van de Nederlandse school benadert de Dordtse componist met zijn werken het dichtst die van prof. Hendrik Andriessen, van wie Deden de openheid in structuur en het stralende parallellenwerk bezit. Door een regelmatig contact met ir. Henk Badings – ‘Heb ik grote bewondering voor,’ zegt Deden – bekwaamt hij zich nog steeds op compositorisch gebied en in de moeilijke kunst van het instrumenteren.”

Leraar
In 1963 werd de Kerstnachtmis vanuit de Antoniuskerk uitgezonden door de KRO. Dat was aanleiding voor een portret van de stad en de parochie in de *KRO-Gids*. Otto Deden kwam aan het woord over de ontwikkelingen in de kerkmuziek.

“Sinds kort zijn ook vijftien meisjes van het Titus Brandsma College lid van het koor. Otto Deden beschouwt het als een geslaagd experiment. ‘De metaalachtige klank van het jongenskoor heeft plaats gemaakt voor een meer gemêleerde klank,’ zegt hij.

De jongens en meisjes repeteren elke maandag-, woensdag- en vrijdagmorgen voor schooltijd en elke woensdag- en vrijdagmiddag. Elke vrijdagavond is er repetitie voor het hele koor. Tijdens de muzieklessen op de scholen ontdekt Deden regelmatig nieuwe krachten voor het kerkkoor. Maar de lessen zijn ook in ander opzicht belangrijk voor de kerkmuziek. Immers vooral de jeugd zal bij de volkszang in de kerk tot een redelijke zangprestatie moeten komen. ‘Ik weet overigens nog niet waar het met de kerkmuziek heen gaat,’ zegt Otto Deden. ‘Vervalt

het Latijn? Krijgen we een andere indeling van de Mis? Het is nog niet duidelijk. In ieder geval zal de volkszang een belangrijke invloed hebben op de kerkmuziek.’”

Oecumene

Kerkelijke scheidslijnen werden in de jaren zestig minder bepalend. Zo werd het 12½ -jarig jubileum van het Dordrechts Katholiek Kamerkoor onder leiding van Otto Deden op zaterdag 10 oktober 1964 gevierd in de Grote Kerk. *De Dordtenaar* schreef: “Opmerkelijk is de omstandigheid, dat het jubileum van het r.k. koor luister zal worden bijgezet door een concert in de Grote Kerk. Het tekent de – gelukkig – zich wijzigende verhoudingen tussen de kerkgenootschappen: voorheen was het namelijk ondenkbaar, dat een r.k. koor zou concerteren in de Dordtse Grote Kerk.”

Het Dordrechts Katholiek Kamerkoor werkte ook mee aan de herdenking van de eerste vrije Statenvergadering van 1572 in de Grote Kerk op donderdagavond 15 juli 1965. Dr. J. Karsemeijer sprak een herdenkingsrede uit. Cor Visser bespeelde het orgel.

Op Hervormingsdag, donderdag 31 oktober 1968 werd in de Grote Kerk de Gemeenschap van Kerken in Dordrecht geïnstalleerd. “De samenkomst, die overigens niet al te druk bezocht was,” schreef De Dordtenaar, “werd opgeluisterd door organist C. Visser en het koor van de St. Antoniuskerk, dat onder leiding van Otto Deden imponeerde met zuivere koorzang.”

Otto Deden zelf was kerkelijk nieuws, toen hij werd benoemd tot dirigent van het Gereformeerd Kerkkoor (later: de Dordtse Cantorij). *Dordts Dagblad* schreef op 14 november 1970: “Het is in kerkelijk Dordrecht nog niet eerder voorgekomen, dat een rooms-katholiek werd benoemd tot dirigent van een koor op reformatorische grondslag.” Het Gereformeerd Kerkkoor zou onder leiding van Otto Deden voor de eerste keer meewerken aan de dienst in de Stéphanuskerk, eerste Adventszondag, 29 november 1970, waarin dr. Aat Dekker intrede deed.

Eerbetoon

In 1982 werd Otto Deden bij de lintjesregen benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau. Bij zijn zestigste verjaardag in 1985 werd hij geëerd met de bronzen erepenning van de gemeente Dordrecht. Bij zijn afscheid in 1990 werd Otto Deden door de paus benoemd tot ridder in de orde van Sint-Gregorius de Grote.